

INGEZONDEN

OVER DE TOEPASSING VAN HYPNOSE IN DE TANDHEELKUNDE

Geachte Redactie,

In het juni-nummer van het Tijdschrift voor Tandheelkunde is door „V.” een bespreking gegeven over de hypnose in de tandheelkunde.

Aangezien in het naschrift door de auteur bedenkingen tegen de hypnose zijn geuit, die op de toepassing van een wetenschappelijk verantwoorde hypnose remmend werken, acht ik het mijn plicht zijn mening te weerspreken.

V. schrijft: „In de eerste plaats kan de vraag worden gesteld of de schrijvers een niet wat al te eenvoudige voorstelling van zaken geven wanneer zij opmerken dat hypnose door iedereen op iedereen kan worden toegepast. Vooral het eerste!”

Hierop zou ik willen antwoorden: iedereen kan op elk instrument musiceren. Er bestaan daarom grote en kleine musici. Op vergelijkbare wijze zijn er ook grote en kleine hypnotiseurs.

Aan de hier genoemde vraag koppelt de schrijver zijn conclusie, dat een begaafd zijn als hypnotiseur inhoudt, dat deze hypnotiseur een dominerende figuur is, die de patiënt zijn wil kan opleggen. Niets is echter minder waar. De hypnotiseur stelt allerm minst zijn sterke wil in de plaats van de wil van de gehypnotiseerde. Dit is een oud wanbegrip, dat door zijn hardnekkigheid de mensen vaak moeilijk uit het hoofd is te praten.

De wil is een eigenschap die bij ons bewuste ik behoort. De suggesties tijdens de hypnose zijn gericht tot het onbewuste, zodat de wilskwestie hier niet in het geding is op de wijze zoals V. dit zich voorstelt. Het blijkt dan ook dat suggesties goed „aanslaan” als ze zó zijn gegeven, dat het voorstellings-vermogen van de patiënt onafgebroken gericht wordt.

Er is dus wel sprake van een bereidwilligheid van de patiënt om zich in te leven in de suggesties van de hypnotiseur.

Deze bereid-wil-ligheid heeft niets te maken met wilswakte. Een dominerende hypnotiseurs-figuur die zijn wil oplegt zoals V. dat voorstelt is meer een theater-figuur of een hypnotiseur van vóór de wetenschappelijke hypnosetijd, die goed hypnotiseerbare mensen als demonstratie-materiaal tracht te misbruiken.

Dit is ook de reden dat men denkt, dat hypnose iemand zijn wil ontnemt en tot alles in staat maakt. Dergelijke misvattingen die stammen uit theater-demonstraties maken de mensen veelal huiverig. Zo'n conclusie berust op een tekort aan werkelijke gegevens over de hypnose.

Zoals bekend, is bij lijdens aan neurotische symptomen de patiënt het vaak bewust helemaal niet eens met zijn verkeerde reacties, maar desondanks schiet zijn wil te kort om te overwinnen. De uit het onbewuste opkomende gevoelens die het bewuste ik inclusief de wil overspoelen, zijn oorzaak van psychische of functionele lichamelijke stoornissen die later tot organische afwijkingen kunnen leiden.

De hypnose gaat enigszins vergelijkbaar langs dezelfde weg door het inbrengen van genezende gedachten in het onderbewustzijn en tracht in zo'n geval dus niet de wil te versterken om de kwaal te overwinnen.

Bijzonder jammer vind ik het dat V. zijn lezers voortbouwende op de genoemde ver-

keerde wilspremisse, hypnose-schuw maakt met het volgende: „Daarom zou de methode slechts volkomen veilig zijn in handen van hen wier ethische principes volstrekt onbetwistbaar zijn en die onder alle omstandigheden daar naar handelen”. Dit is natuurlijk onaanvechtbaar noodzakelijk voor b.v. elke „huisnarcotiseur” of de psychiater die bepaalde bindingen met patiënten zou verkrijgen. Wanneer een dergelijke eis speciaal ten aanzien van een hypnotiseur wordt gesteld bereikt V. hiermede nogmaals een bewuste of onbewuste onnodige angst voor de geneeskundige hypnotische behandeling.

Wanneer een hypnotische behandeling geïndiceerd is en niet toegepast kan worden door een afwijzende houding van de patiënt op grond van onjuiste geruchten over hypnose, is dit zeer pijnlijk. Nog pijnlijker wordt het wanneer de medicus een patiënt geremd ziet door argumenten van collega's leken op hypnose gebied. Een van de heilbrengende therapieën uit het medisch arsenaal zou dan door inter-collegiale vooroordelen niet kunnen worden toegepast. Wij moeten trachten de hypnotiserende collega's, en daaronder versta ik niet alleen de tandartsen, het niet nog moeilijker maken dan het thans in Nederland al is.

Even verder schrijft V. dat zelfs de aanwezigheid van derden tijdens de hypnose niet verhoedt, dat machtsmisbruik via post-hypnotische suggesties kan worden gemaakt.

Allereerst moet hierbij worden aangetekend, dat ook hier weer het gevoel van V. spreekt, dat de hypnotiseur een absolute macht over de patiënt heeft. Dat hier het gevoel – en nog wel een verkeerd gevoel – van de auteur spreekt is m.i. de oorzaak dat deze gevarenkant van de medische hypnose door hem buiten normale proporties is getrokken.

Ook merkt hij op, dat de hypnotiseur een voortdurend superieur psychisch evenwicht moet hebben en zoals hij aanhaalt ook KITCHING zegt, dat iedere vorm van twijfel en aarzeling onbewust op de patiënt wordt overgebracht, waardoor het gewenste effect niet bereikt wordt. Hoeveel beroepsgenoten zullen die rust en dat gezag opbrengen?, aldus de verzuchting van V. Uit deze verzuchting zou men kunnen afleiden, dat er maar weinigen in staat zouden zijn een diepe hypnose te veroorzaken. Hierbij moet nog worden vastgesteld, dat maar weinigen in een diepe hypnose kunnen geraken. Ook is bekend, dat voor een medische therapeutische hypnose een diepe hypnose helemaal niet nodig is! De door V. gesuggereerde gevarenkant zou echter juist alleen in de diepste hypnose naar voren komen.

Een andere verzuchting van de schrijver luidt: „Hoevelen beschikken voorts over die mate van „onthechtheid” dat zij boven alle spanningen staan die het contact met gepreoccupeerde patiënten kan opwekken?”

Naar ik vermoed zal V. zonder deze „gave” ook zijn niet-hypnose-werk maar slecht kunnen uitoefenen.

Het voortdurend opvangen van spanningen en angsten maakt het in ons tandheelkundig beroep bij uitstek noodzakelijk om voortdurend te werken aan een psychisch evenwicht. Dit moeilijke privilege is in ieder geval niet des hypnotiseurs. Van de tandarts-niet-hypnotiseur zal dan ook gevraagd worden om boven alle spanningen van zichzelf en zijn patiënten te staan.

Hoewel ik V. helaas heb moeten aanvallen ben ik toch zeer verheugd over zijn belangstelling voor een eeuwenoude zaak die nog pas zo kort wetenschappelijk bekeken wordt.

Al wijken de mening van V. en de mijne op de meeste punten zeer af toch proef ik uit zijn artikel zijn streven voor het heil van de patiënt, een motief dat uiteindelijk ons weer dichter bij elkaar brengt.

J. SOESMAN

Antwoord van de schrijver:

Uit de reactie van collega SOESMAN blijkt dat het schrijven over een zo delicaat onderwerp als hypnose altijd een hachelijke zaak is, zelfs al heeft men zijn gedachten ook nòg zo voorzichtig trachten weer te geven. Immers men weet van te voren al dat ten aanzien van dergelijke onderwerpen de meningen – evenals zo vaak in religieuze zaken – gewoonlijk scherp verdeeld zijn. Men is òf aanhanger (en kan dan geen kritiek horen) òf tegenstander (en laat er dan meestal niets van heel). Het bewandelen van een middenweg, waarlangs men de problemen objectief tracht te benaderen, lijkt haast onmogelijk. Gelukkig heeft collega SOESMAN begrepen, dat objectiviteit toch wel de bedoeling van het artikel is geweest, anders had ik me trouwens de moeite van het weergeven van de oorspronkelijke tekst zeker bespaard.

De bedenkingen in het naschrift, waartegen collega SOESMAN in het geweer komt, zijn dan ook met opzet voorzichtig, in een enigszins vragende vorm gesteld, waarbij bovendien duidelijk tot uitdrukking is gebracht dat hier de niet-ingewijde aan het woord was.

Wel, de terechtwijzingen van de geachte inzender, die naar ik mag aannemen op het gebied van de hypnose meer thuis is dan ik, hebben me niet overtuigd. Daar is al aanstonds zijn vergelijking met „grote” en „kleine” musici. Accoord, maar behalve „kleine” musici zijn er ook ontstellend veel „slechte” musici, en wat dan in de beoefening van de muziek alleen maar hinderlijk is, kan, naar ik me voorstel, in de beoefening van de hypnose bepaald gevaarlijk worden.

Met betrekking tot het vraagstuk van de mogelijke bezwaren van de dominerende eigenschappen van de hypnotiseur merkt collega SOESMAN op, dat bij hypnose in het algemeen geen sprake is van een wilsoplegging. Hij maakt in zijn uiteenzetting echter niet duidelijk wat het dan wèl is. Een zekere machtsuitoefening door de hypnotiseur kan dunkt mij toch bezwaarlijk worden ontkend. Vervolgens betoogt de inzender, dat mijn voorstelling op een wanbegrip berust, dat hoogstens geldigheid bezit voor een naar zijn mening uitstervend ras van „theater-figuren”. Nu was het natuurlijk geenszins mijn bedoeling, goede hypnotische methoden aan te vallen om daardoor de lezer hypnose-schuw te maken, maar wel om eraan te herinneren, dat er op deze goede wereld zoveel theaterfiguren (zo niet erger) worden aangetroffen. Wanneer dan iedereen het instrument van de hypnose kan leren bespelen en de methode ongediplomeerd kan beoefenen, is het dan niet zaak om behalve op de zegeningen ook de aandacht te vestigen op mogelijke gevaren? De inzender erkent deze trouwens zelf, aangezien hij spreekt van de „gevaarlijk van de medische hypnose”. Dat ik deze echter „buiten normale proporties” zou hebben getrokken, kan ik echt niet inzien.

Men kan bij de objectieve beschrijving van een onderwerp als het onderhavige niet volstaan met te vermelden wat de beoefenaren eigenlijk wel moeten doen en dan de ogen te sluiten voor wat de praktijk des levens leert aangaande de onvolkomenheden in de menselijke natuur. Dat zou pas onwetenschappelijk wezen. Tòch ontkomt de inzender niet aan deze eenzijdigheid, o.a. wanneer hij stelt: „Van de tandarts-niet-hypnotiseur zal dan ook gevraagd worden om boven alle spanningen van zichzelf en van zijn patiënten te staan”. Dat is gemakkelijk gezegd, maar het is een illusie, want aan die eis voldoet geen mens. Doch dat behoeft nog geenszins te betekenen dat men dan „zijn niet-hypnose-werk ook maar slecht zal kunnen uitoefenen”, gelijk collega SOESMAN – wel wat boud – beweert. Mede daarom blijf ik bij mijn aanvankelijke mening dat ik de wetenschappelijke objectiviteit in mijn naschrift geen geweld heb aangedaan. Dat neemt niet weg dat ik het op prijs stel, dat collega SOESMAN de moeite heeft willen nemen, van zijn afwijkende opvattingen blijf te geven.

J. B. VISSER